

Plastická skupina a bytost Anthroposofie

Sergej O. Prokofjev

Skoro o tři roky později, když Rudolf Steiner svěřil svým žákům také druhou variantu legendy o nové Isidě, poukazuje příležitosti založení Anthroposofické společnosti v Holandsku v listopadu 1923 ještě na jinou stránku této cesty. Na konci zakládajícího shromáždění hovořil o živoucí bytosti Anthroposofii a o tom, že každý anthroposof by ji měl přijmout do svého srdce. Přitom šlo Rudolfu Steinerovi o to, aby člověk prožíval anthroposofii jako „živoucí kosmickou bytost“, která „klepe na bránu našeho srdce... a říká: Nech mě vstoupit, neboť já jsem ty sám; já jsem tvá pravá lidská bytost!“. A pak k tomu ještě dodává: „Potom, když necháme vstoupit Anthroposofii do svých srdcí, poté co zaklepe, pak nám Anthroposofie přinese tím, co sama je, skutečnou lidskou lásku“ (tamtéž). A když lakto roznítíme v duši čistě duchovní lásku, pak člověk pozná sám sebe v centrálním obrazu dřevěného sousoší: „Kristus tu stojí jako v sobě ztělesněná láska.“

Tak bude proudit lidská láska jako svobodná síla poznání srdce vstříc Kristu jakožto nositeli světové lásky. Pak člověk odhalí, když stojí před Reprezentantem lidstva, v tomto jedinečném uměleckém díle to nejdůležitější z celého vývoje Země a z vlastní síly srdce pozná jako následek svého nejhlubšího osobního prožitku centrální skutečnost svého duševního života: „Událost na Golgotě je svobodný kosmický čin, který vznikl ze světové lásky a může být pochopen jen lidskou láskou“ (GA 26, vůdčí myšlenka 143).

Výše zmíněný motiv sebepoznání člověka, který je tak bezprostředně spojen s bytostí Anthroposofie, vyjádřil Rudolf Steiner už deset let předtím při prvním výročním shromáždění nové - nyní na Theosofické společnosti nezávislé - Anthroposofické společnosti: „Neboť je to bytost Anthroposofie, její vlastní podstata spočívá v tom, co je podstatou člověka; a to je podstata její působnosti: člověk má přijmout v anthroposofii to, čím sám je, a musí si to postavit před sebe, protože musí cvičit sebepoznání.“

A co vlastně musí člověk, který přijal anthroposofii, před sebe postavit? Vedle mnohého, co se mu může zjevit, je to zejména na její centrum, její srdce, které je vyjádřeno v plastické skupině. Neboť také ona je nerozlučně spojena s moderní cestou sebepoznání. Rudolf Steiner se o tom vyjadřuje takto: „Má tím do jisté míry v prostoru pro diváky zaznít v názorně plastické podobě ono ‚Poznávej sám sebe‘, ne v abstraktní formě, ale zpodobeno v oné trojici, o které jsem často mluvil a která je podle mého přesvědčení trojicí budoucí lidské kultury. Proto musí tato dřevěná figura stát nikoli v centru stavby, ale má tvořit centrální místo celé stavby.“

Rudolf Steiner o obou tématech - o bytosti Anthroposofie a nutnosti sebepoznání - hovořil také na Vánočním sjezdu a použil pro to formulaci vyjadřující tuto současnou nutnost: „O lidská duše, poznávej sama sebe ve svém bytostném tkaní v duchu' duši a těle“ (GA 260 25-12- 1923). Také zde je zcela zřejmé spojení s centrálním motivem sousoší. Neboť dnes jde o to, aby člověk „neměl jen abstraktní hmotu [Ahriman] a abstraktního ducha [Lucifer], ale

ducha, duši a tělo, které působí navzájem. To bude michaelská kultura“ (GA 194, 30.11.1919).

Tak bude jednou působit z vnitřního jádra duše, kde má svůj původ podstata Já pozemského člověka, Kristova síla ve smyslu dřevěné plastiky tohoto harmonického „navzájem působícího“ ducha, duše a těla jako znamení toho, že člověk na cestě anthroposofického sebepoznání v sobě realizoval podstatu tohoto uměleckého díla a vytvořil z něj vnitřní základ přicházející michaelské kultury.

Úvahy o dřevěném sousoší Rudolfa Steinera podané v tomto spise můžeme ukončit jeho slovy, která ukazují současně na podstatu prvního Goetheana stejně jako sousoší v jeho centru a která pocházejí ještě z doby, kdy nikdo v jeho okolí na Goetheanum ani na sousoší ani nepomyslel. Ještě před tím, než postavil před lidstvo v prvním Goetheanu jakožto celkovém uměleckém díle imaginativním způsobem celou anthroposofii, aby tak ze všech sil poukázal na to, co tvoří centrum anthroposofie jako moderní vědy o Grálu a podal ji v postavě Reprezentanta lidstva vytvořené plasticky ve dřevě i barvou (v malbě kupole), zdůraznil Rudolf Steiner už v roce 1909 v cyklu o Janově evangeliu všechno, co je v této knize jen naznačeno, když to shrnul následujícím způsobem: . Tak stojí pro anthroposofický světový názor o znovuvtělení, podstatě člověka, úvahách o kosmu a tak dále v celém tablu jako střed Kristova bytost. A kdo správným způsobem chápe tento anthroposofický světový názor, ten si řekne: Mohu o všem uvažovat, ale pochopím to teprve tehdy, když dospěji v tomto celém obrazu až jeho k velkému ohnisku, ke Kristu. Různě jsem si představoval nauku o znovuvtělování, nauku o lidských rasách, o planetárním vývoji a tak dále, ale zde jsem si představil z určitého hlediska bytost Krista, a tím se mi rozlilo světlo na všechno ostatní. Je to obraz, který má jednu hlavní postavu a všechno ostatní z ní vychází, a já pochopím význam a podání všech ostatních figur jen tehdy, když pochopím hlavní postavu.“

A jak se stala celá anthroposofie v prvním Goetheanu uměleckým způsobem viditelnou, aby probudila u současného člověka nové spirituální vědomí, tak vyjadřuje sousoší, které mělo tvořit duchovní centrum stavby, nejen to nejdůležitější poznání naší michaelské epochy, ale tvoří současnou michaelskou cestu ke Kristu, po které mohou jít dnes všichni lidé.